

ХУЛОСАИ НИҲОИИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
аз рӯи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 4 марти соли 2023, таҳти №21 дар бораи сазовор донишманди Шарифзода Шарифбек Мурод, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Диссертатсияи Шарифзода Шарифбек Мурод дар мавзӯи «Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) дар таърихи 26 ноябри соли 2022, Суратҷаласаи №11 аз ҷониби Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кӯчаи Буни Ҳисорак, толори Шурои диссертатсионии факултети ҳуқуқшиносӣ, фармониши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 07 январи соли 2022, таҳти №15/шд) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Довталабаи дараҷаи илмӣ, унвонҷӯ Шарифзода Шарифбек Мурод 2-юми майи соли 1975 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Маълумоташ оӣ, соли 1997 факултети “Агробизнес”-и Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон, соли 2003 Донишгоҳи иқтисодии Тоҷикистон ва соли 2013 факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси ҳуқуқшиносӣ хатм кардааст.

Аз соли 2000 инҷониб дар вазифаҳои гуногуни мақомоти давлатӣ, аз ҷумла дар идораи барномаҳои сиёсӣ, таҳлилӣ ва криминалии телевизиони Тоҷикистон, Сарраёсати иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ Вазорати адлия, Академияи Вазорати корҳои дохилӣ, Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, Прокуратураи генералӣ, Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии назорати маводи нашъаовар ва аз 01 июли соли 2022 то инҷониб дар вазифаи сардори шӯбаи ҳуқуқи Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намуда истодааст.

Собиқаи омӯзгории Шарифбек Шарифзода 20 солро дар бар гирифта, аз соли 2003 то ба имрӯз аз рӯи фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ, ташкили рафтори роҳбарӣ, квалifikатсияи ҷиноят, сиёсати ҳуқуқии давлат дар самти пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия, экстремизм ва терроризм дар муассисаҳои олии кишвар (ДМИТ, ДМТ, АВКД ҚТ, АИНП ҚТ,) ба сифати ҳамкори дохилӣ ва берунӣ машғулиятҳои таълимӣ гузашта истодааст.

Зиёда аз 300 баромадҳо дар вазорату идораҳо намуда, муаллифи 13 мақолаи илмӣ ва беш аз 100 мақолаҳои бадеӣ мебошад. То ба имрӯз ба унвони аълоҷии пешабари маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аълоҷии фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, аълоҷии матбуоти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин аълоҷии телевизион ва радиои Ҷумҳурии Тоҷикистон сарфароз гардонида шудааст.

Аз соли 2013 инҷониб ба корҳои илмӣ-таҳқиқоти машғул гардида, мавзӯи диссертатсионӣ – «Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар ҷаласаи Шурои олимони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 03 марти соли 2017, таҳти №05 (17-18) тасдиқ гардида, дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳамчун унвонҷӯ ба қайд гирифта шудааст.

Ба унвонҷӯ шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ аз 24 майи соли соли 2022, таҳти №149 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Имтиҳонҳои номзадӣ бо баҳои зерин супорида шудаанд:

1. Таърих ва фалсафаи илм – 4 «хуб», 17.11.2012 с.
2. Забони хориҷӣ (англисӣ) – 5 «аъло», 29.06.2013 с.
3. Ихтисос – 12.00.08. – 5 «аъло», 23.05.2022с. (такроран)

Диссертатсия дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон омода ва муҳокима шудааст. Гайр аз ин, диссертатсия дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (аз санаи 20.06.2022 с.) ҳамчунин, дар ҷаласаи кушод ва муштараки кафедраҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия, ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ ва криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон муҳокима гардида, аз 26 - уми ноябри соли 2022 ба ҳимоя тавсия дода шудааст.

Муҳтавои асосии диссертатсия дар 13 мақолаи илмӣ дарҷ шудаанд, ки аз ин шумора 9 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсиядиҳанда, ба таъйин расидаанд.

Роҳбари илмӣ:

Саидзода Шоҳин Нуриддин – номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Муқарризони расмӣ:

Абдуҳамитов Валиҷон Абдуҳалимович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, профессори кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи славянии Россия–Тоҷикистон;

Хусейнова Мижгона Собировна - номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи ҳуқуқи Донишкадаи олии сарҳадии Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Муассисаи пешбар – Муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии «Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон», ки аз ҷониби ташхисгар дотсенти кафедраи ҳуқуқи тиҷоратӣ ва зиддикоррупсионии Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ Гайратов Т.М. омода гардида, аз ҷониби раиси семенари васеи илмӣ-назариявӣ, мудири кафедраи ҳуқуқи тиҷоратӣ ва зиддикоррупсионии Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ Алиев Ф.Ш. ва ҷониби ҷаласа, дотсенти кафедраи ҳуқуқи тиҷоратӣ ва зиддикоррупсионии Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон Ҷабборов Ф.Н. имзо ва аз ҷониби ректори Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон, доктори илмҳои техникаӣ, профессор Назарзода Х.Х., санаи 23 январи соли 2023 тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи нафғонии илмии диссертатсионӣ, ақидаҳо, нуқтаҳои илмӣ ва пешниҳоди тавсияҳои назариявӣ ва амалие, ки ба ҳимояи пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд. Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ доир ба мавзӯи диссертатсия ва моҳияти он 13 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 9 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 4 мақола дар нашрияҳои дигар ба таъъ расонидааст. Интишороти унвонҷӯ нуқтаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, шахсии муаллифро собит менамоянд.

Муҳимтарин интишороти довталаби дараҷаи илмӣ аз рӯи мавзӯи диссертатсия:

I. Мақолаҳо, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардан Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидаанд:

[1–М]. Шарипов, Ш.М. Некоторые меры по усилению борьбы с преступностью в сфере экономики и коррупции (взяточничества) для

развития предпринимательской деятельности в Таджикистане [Текст] / Ш.М. Шарипов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ (мачалаи илмӣ). Бахши илмҳои таърих ва ҳуқуқ. – 2013. – №4 (53). – С. 256–259; ISSN 2707–9996.

[2–М]. Шарипов, Ш.М. Антикоррупционные меры государства в регулировании рыночных отношений [Текст] / Ш.М. Шарипов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ (мачалаи илмӣ). Бахши илмҳои таърих ва ҳуқуқ. – 2013. – №4 (53). – С. 259–263; ISSN 2707–9996.

[3–М]. Шарипов, Ш.М. Правовое регулирование вопросов противодействия коррупции в Таджикистане [Текст] / Ш.М. Шарипов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (мачалаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. – 2013. – №3/3 (112). – С. 107–111; ISSN 2413–5151.

[4–М]. Шарипов, Ш.М. Отражение некоторых статей Конвенции ООН в правовой системе Таджикистана [Текст] / Ш.М. Шарипов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (мачалаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. – 2013. – №3/5 (118). – С. 107–111; ISSN 2413–5151.

[5–М]. Шарифзода, Ш.М. Муқовимат ба коррупсия – яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлат [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон (мачаллаи илмӣ–амалӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. – 2021. – №3 (23). – С. 96–105; ISSN 2414–9217.

[6–М]. Шарифзода, Ш.М. Мушкилотҳои танзими ҳуқуқӣ ва такмили қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат ба коррупсия [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Осори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (мачаллаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. – 2021. – №4 (52). – С. 188–197; ISSN 2412–141X.

[7–М]. Шарифзода, Ш.М. Муқовимат ба коррупсия дар замони Шуравӣ [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Осори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (мачаллаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. – 2022. – №2 (54). – С. 130–136; ISSN 2412–141X.

[8–М]. Саидзода Ш. Н. Шарифзода Ш.М. Муқовимат ба коррупсия ва асосҳои ҳуқуқи он [Матн] / Ш.Н. Саидзода, Ш.М. Шарифзода // Қонунгузорӣ. – 2022. – №3(47). С.50–58. ISSN 2077–8325.

[9–М]. Шарифзода Ш.М. Саидзода Ш.Н. Коррупсия – сабаб ва шароитҳои ба он мусоидаткунанда [Матн] / Ш.М. Шарифзода, Ш.Н. Саидзода // Қонунгузорӣ. – 2022. – №4(48) С. 70–80. ISSN 2077–8325.

**II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмӯаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ–амалӣ
чошудаанд:**

[10–М]. Шарифов, Ш.М. Пешгирии коррупсия аз самтҳои афзалиятнок ва дурнамои ҷаҳолияти мақомоти давлатӣ [Матн] / Ш.М. Шарифов // Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ–назариявӣ дар мавзӯи «Дар фаросӯи «Инсон ва қонун», Пайки Истиқлол, 20–солагии истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон». – ш. Душанбе: Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2011. – С. 98–121.

[11–М]. Шарифзода, Ш.М. Прокуратура – кафили таъмини меъёрҳои Конститутсия [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ–назариявӣ дар мавзӯи «20–солагии амали Конститутсия (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон: Нақши ҷавонон ҳамчун пойдории ҷомеа ва ҳуқуқи инсон дар он». – ш. Душанбе: Академияи ВКД ҚТ, 2014. – С. 288–295.

[12–М]. Шарифзода, Ш.М. Масъалаҳои ҷинояткорӣ дар самти пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Маводҳои конференсияи байналмилалӣ илмӣ–назариявӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои мубрами ислоҳоти қонунгузорию муҳофизатӣ ва ҷаҳолияти ҳуқуқмуҳофизатӣ» – ш. Душанбе: ДМТ, 25 ноябри соли 2016. – С. 142–149.

[13–М]. Шарифзода, Ш.М. Таъсири коррупсия дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ [Матн] / Ш.М. Шарифзода // Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ амалӣ дар мавзӯи «Муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: Роҳҳо ва натиҷаҳои он». – ш. Душанбе: ДМТ, 7 декабри соли 2019. – С. 63–69.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба Шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Тоҳирзода Н.У. - Прокурори ҳарбии гарнизони Бохтар, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, полковники адлия.

Халифзода М.Н. - сардори Раёсати назорати иҷроӣ қонунгузорӣ оид ба андоз, ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Мушовири давлатии адлия дараҷаи 3, номзади илмҳои сиёсӣ.

Умарӣ Х.А. - сардори Муассиси давлатии таълимии Коллеҷи милитсияи ВКД ҚТ (бо қароргоҳ дар шаҳри Кулоб) номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, полковники милитсия.

Буризода Э.Б. - Мудири шуъбаи таърихи давлат ва ҳуқуқи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳовадинови АМИТ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор.

Дар ҳамаи тақризҳо ҳулосаҳо мусбат арзёбӣ гардида, баъзе аз эродҳои ҷузъӣ хусусияти баҳснокдошта пешбинӣ шудааст. Эродҳо асосан ба

масъалаҳои мубоҳисавии диссертатсия, аз ҷумла, оид ба беҳтар намудани пешгирии умумиҷимой ва махсуси криминологии ҷинояткории коррупсионӣ, тақвияти чораҳои назоратӣ, такмили қонунгузории соҳавӣ, бечазой ё татбиқи ҷазои нисбатан сабук ва дигар масъалаҳоро фаро гирифтааст.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интихоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва корҳои илмӣ-таҳқиқотии онҳо ба масъалаи гуногуни кори илмии анҷомдодашуда, алоқамандии зич доранд.

Шури диссертатсионӣ қайд менамояд, ки доғалаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷроӣ таҳқиқоти илмӣ:

- омӯзиши таърихи пайдоиш ва инкишофи падидаи коррупсия ва муқовимат бо он;
- таҳқиқи мафҳуми коррупсия тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҳлили асосҳои ҳуқуқии муқовимат бо коррупсия;
- таҳқиқи сабаб ва шароитҳое, ки ба содиршавии ҷиноятҳои коррупсионӣ мусоидат мекунанд;
- таҳлили чораҳои умумӣ иҷтимоӣ пешгирии ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта;
- таҳлили чораҳои махсуси криминологии пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ;

Аҳамияти назариявии таҳқиқоти диссертатсионӣ бо он асоснок карда шудааст, ки асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро таҳлилу таҳқиқотҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ оид ба ҳуқуқи ҷиноятӣ, муҳофизати ҷиноятӣ, криминология, ҳуқуқи гражданин, ҳуқуқшиносии муқоисавӣ ва соҳаҳои дигари ҳуқуқ ташкил медиҳанд. Вобаста ба масъалаҳои таҳқиқот монографияҳо, китобҳои дарсӣ, мақолаҳои илмӣ, фишурдаҳои конференсияҳои илмӣ-амалии сатҳи ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ мавриди омӯзиш ва натиҷагирӣ қарор гирифтанд.

Вобаста ба масъалагузори дар диссертатсия ҷойдошта, ба сифати заминаи методологии таҳқиқот як қатор усулҳои умумиилмӣ ва хусусӣ, ба

монанди, усулҳои умумии фалсафӣ, диалектикаи дарки ҳодиса ва раванди ҳаёти ҷамъиятӣ, ягонагии мазмуни иҷтимоӣ ва шаклҳои ҳуқуқие, ки раванди омӯзиши илмии онҳоро таъмин менамоянд, ифода ёфтааст. Инчунин, дар рафти таҳқиқи усулҳои умумӣ ва махсуси дарки падидаҳои таҳқиқшаванда дар робита бо алоқамандӣ ва вобастагии мутлақ; истифодаи усулҳои умумии таҳлил (анализ) ва таркиб (синтез), инчунин усулҳои махсуси илмӣ: мантиқӣ–расмӣ, муқоисавӣ–ҳуқуқӣ ва махсуси ҳуқуқӣ самаранок истифода шудаанд. Аз ҷумла, дар рафти таҳлили мавзуи мазкур маълумотҳои омӯрӣ бо истифода аз усулҳои таҳлили омӯрӣ таҳқиқ карда шудаанд.

Ҳамин тавр, усулҳои ишорашуда дар якҷоягӣ имконият фароҳам оварданд, ки мавзуи таҳқиқшаванда ҳамачониба, пурра ва объективона омӯхта шуда, вазифаҳои гузошташуда ҳалли худро пайдо намоянд.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардан докталаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешаванд, ки натиҷаҳои таҳқиқот, ҳулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳо баҳри тақмили қонунгузориҳои самти пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия барои кирдорҳои коррупсионӣ равона гардидааст. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар таҳияи асосҳои назариявии коркарди низоми донишҳои мавҷуда оид ба масъалаҳои муқовимат ба коррупсия ифода меёбад. Инчунин, натиҷаҳои таҳлил ба пайдоиши тасаввурот оид ба маҷмуи воситаҳои қонунии муқовимат ба коррупсия мусоидат намуда, барои таҳқиқоти минбаъда дар ин соҳа замина мегузоранд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки ҳулосаву пешниҳодоти муаллиф метавонанд, дар самти тақмили фаъолияти қонунгузорӣ дар соҳаи муқовимат ба коррупсия, дар амалияи ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти тафтишоти пешакӣ ва суд оид ба ошкор, таҳқиқ ва таснифи ҷиноятҳои мазкур, зимни омода намудани қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади таъмини татбиқи дуруст ва яхелаи қонунгузорӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ аз ҷониби судҳо мавриди истифода қарор дода шаванд.

Маводи таҳқиқоти диссертатсионӣ метавонад, дар ҷараёни таълим дар муассисаҳои олии ҳангоми тадриси фанҳои ҳуқуқшиносӣ, ҷунонҷӣ ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология, бандубасти ҷиноятҳо дар соҳаи иқтисодӣ, моликият ва муқобили ҳокимияти давлатӣ, сиёсати ҳуқуқии пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия ва ғайра истифода шаванд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки:

– тавассути истифодаи усулҳои умумиилмӣ ва махсуси илмӣ, таҳлили қонунгузори ватанӣ ва хориҷӣ, омӯзиши адабиёти умумӣ ва махсус оид ба мавзӯи таҳқиқот ва рисолаҳои як қатор олимон, ки нуктаҳои назари илмии муосирро дар самти пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ, иқтисодии хусусияти коррупсионидошта ва муқовимат бо он инъикос менамоянд, ба даст оварда шудааст. Натиҷаҳои илмӣ, пешниҳоду хулосаҳо ва тавсияҳои дар таҳқиқоти диссертатсионӣ пешбинигардида, дар асоси манбаи қонунгузорӣ ва амалияи судӣ анҷом дода шудааст.

– аз истифодаи заминаҳои васеи таҷрибавӣ, ки дар шакли маълумотҳои гуногуни омӯрӣ, ҷамъбасти маводи таҷрибаи судӣ ва таҳлили як қатор парвандаҳои ҷиноятӣ оварда шудаанд, бармеояд.

– ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ба он хотир эътимодноқанд, ки онҳо дар асоси таҳлили Конститутсия, кодексҳои ҷиноятӣ, муҳофизати ҷиноятӣ, ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, концепсияи сиёсати ҳуқуқӣ, стратегияҳои муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарорҳои Пленуми Суди Олӣ ва ғайра ба даст омадаанд.

Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот

Дар заминаи таҳқиқоти анҷомёфта чунин тавсияҳои илмӣ бо мақсади тақмили қонунгузори ҷиноятӣ дар самти пешгирии коррупсия ва муқовимат бо он манзур карда мешаванд:

1. Бо назардошти афзоиши сатҳи коррупсия дар мақомоти ҳокимияти давлатӣ зарур аст, ки ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба коррупсия» ислоҳот ворид карда шавад. Аз ҷумла, моддаи якум «Мафҳумҳои асосӣ», ки дар Қонуни мазкур истифода мешаванд бо сарҳати 5 мафҳуми дорошавии ғайриқонунӣ дар таҳрири зерин илова карда шавад: «Дорошавии ғайриқонунӣ – афзоиши назарраси дороиҳои (амволи) шахси мансабдор, ки аз даромади қонунии зиёд буда, ӯ манбаи ба дастовардани онҳоро асоснок карда наметавонад». Ҳамзамон, зарур аст, ки дар доираи эълумияҳои солона аз шахсони мансабдор ба таври ҳатмӣ тавзеҳот оид ба таъсиси манбаъҳои ба даст овардани дороиҳо, амвол вобаста ба арзиши воқеӣ онҳо пешбинӣ гардад.

2. Дар моддаи якуми Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба коррупсия», яъне пас аз калимаҳои «ғайриқонунӣ ба даст овардани неъматҳои моддӣ ғайримоддӣ, бартарият ё имтиёзҳои дигар» илова намудани «инчунин бо мақсади ба даст овардани манфиат дар шакли хизматрасонии хусусияти ғайримолумулкӣ дошта» пешниҳод мешавад.

3. Зарур аст, ки ба қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти бонкӣ» ва «Дар бораи муқовимат ба коррупсия», ки масъалаи

мазкурро ба танзим медароранд, иловаҳо ва тағйиротҳо ворид карда шавад. Зеро дар айни замон, қонунҳои дар боло зикршуда танзими ҳуқуқи марбут ба чораҳои назоратро нисбат ба ҳама гуна амалиётҳои суратҳисоби бонкӣ таҳия накардаанд. Сарфи назар аз аҳамияти сирри бонкӣ, ҳангоми парвандаи ҷиноятӣ дар робита бо ҳуқуқвайронкунии коррупсионӣ, қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд дар чаҳорҷӯбаи низоми ҳуқуқи дохилии худ механизмҳои муносиб барои бартараф кардани монеаҳои, ки дар натиҷаи татбиқи қонун дар бораи сирри бонк ба миён омада метавонанд, таъмин намояд.

4. Барои баланд бардоштани самаранокии мубориза бо коррупсия ҳалли як қатор амалҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

а) Сабабҳои пайдоиш ва паҳншавии коррупсияро дар як давлати муайян омӯхта ва таҳлил намуда, роҳи таърихӣ ин падида дар шароити мушаххас пайгирӣ карда шавад;

б) Муайян намудани сатҳи ҳадди имконпазири содиргардии кирдори коррупсионӣ;

в) Омӯзиши таҷрибаи мавҷудаи муваффақи миллӣ дар муқовимат ба коррупсия, инчунин баррасии ноқомии давлатҳо дар ин соҳа;

г) Санҷиши ҳуҷжатҳои байналмилалӣ, ки ба муқовимат ба коррупсия нигаронида шудаанд ва самаранокии онҳоро дар айни замон арзёбӣ менамоянд;

д) Баланд бардоштани сифати экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ҷорӣ намудани системаи баҳогузориҳои таъсири танзими лоиҳаҳои қонунҳо дар сатҳи Ҳукумат.

5. Таъсиси системаи электронии фаъолияти давлатӣ дар соҳаҳои гуногун, аз ҷумла харид, хизматрасониҳои электронӣ барои баррасиятдорории гумрукӣ, системаи электронии андоз, хизматрасонии интернетӣ барои шаҳрвандон, низоми электронии баррасии арзу шикоятҳо, низоми ягонаи электронии пешбурди тичорат, шабакаи ягонаи иттилооти маъмурӣ ва ғайра.

6. Пешниҳод карда мешавад, ки чораҳои махсуси муқовимат ва ё пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ, бояд дар худ якҷанд марҳиларо фаро гиранд:

– яқум, аз рӯйи проблемаи мазкур гузаронидани таҳқиқоти комплексии илмӣ криминологӣ зарур мебошад, ки дурнамоии дарозмуҳлати инкишофи ҷинояткории коррупсионӣ дар ҷамъият ва таҳияву коркарди чораҳоро доир ба паст кардани он талаб менамояд;

– дуюм, омода намудани барномаҳои комплекси зиддикоррупсионӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрӣ вобаста ба пешгирии он, инчунин андешидани дигар чораҳое, ки сиёсати ягонаи зиддикоррупсионии давлатро ташкил медиҳанд, зарур мебошад;

– сеюм, назорат ва иҷрои минбаъдаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии алақай қабулшуда, ки дар муқовимат ба коррупсия зарур мебошанд;

– чорум, такмил додани фаъолияти судҳо ва баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ доир ба пешгирӣ, ошкорнамоӣ, решақанқунӣ ва тафтиши ҷиноятҳои коррупсионӣ ва одилона ҷазо додани шахсони дар содири онҳо гунаҳгор;

– панҷум, ҳамкориҳои самаранок байни ҳадамотҳои махсуси мухталиф, дар дохили давлат ва байни дигар давлатҳо.

7. Истифодаи чораҳои зерини махсуси ташкилӣ доир ба пешгирии коррупсия зарур мебошад:

– қалб намудани мутахассисони касбӣ ба хизмати давлатӣ, ки дониш ва таҷрибаи хуб доранд ва эътирофи хизмати онҳо аз ҷониби роҳбарон ва шахсони мансабдори давлатӣ;

– пурзӯр намудани нақши васоити ахбори омма дар муқовимат ба коррупсия ва пинҳон надоштани амалҳои коррупсионии шахсони мансабдор, ки метавонад ба косташавии боварии мардум ба қонун ва сохторҳои давлатӣ мусоидат намояд;

– то ҳадди имкон кам намудани имзогузорӣ дар ҳуҷжатҳо;

– таъсис ва пешбурди феҳристи шахсоне, ки ҳуқуқвайронкунонҳои бо коррупсия алоқамандро содир намудаанд ва барои онҳо дар сатҳи қонунгузорӣ пешбинӣ намудани маҳдудиятҳо ҳангоми таъин гардидан ё интихоб шудан ба мансабҳои болоӣ;

– дар амал ҷорӣ намудани низоми эълумиякунонии даромадҳо, хароҷотҳо ва вазъи молу мулкӣ шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки дар хусусигардонии моликияти давлатӣ иштирок менамоянд, инчунин аъзои оилаи онҳо;

– ташкили механизми муайяннамоӣ ва нигоҳдории шумораи дастгоҳи давлатӣ вобаста ба шумораи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, низоми мониторинги ҳатмии марҳилавии андешаҳои ҷамъиятӣ дар хусуси ҳолати қонуният дар хизмати давлатӣ ва маҳаллӣ;

– пешбурди интишори ҳатмии ҳарсолаи иттилоот дар бораи вазъи молу мулкӣ ва даромадҳои хизматчиёни давлатӣ, ки мансабҳои пешбинӣ намудаи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистонро ишғол менамоянд, дар нашрияҳои дахлдори расмӣ. Инчунин, интишори ҳатмии буҷетҳои солонаи

мақомоти олии ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нашрияхои дахлдори расмӣ.

8. Чораҳои зерини махсуси пешгирии криминологии марбут ба фаъолияти дастгоҳи давлатӣ ва шахсони мансабдори давлатӣ метавонанд ҷинояти коррупсиониро самаранок пешгирӣ кунанд, аз ҷумла:

– таъсиси системаи ягонаи бақайдгирии давлатии шахсоне, ки кирдори ғайриқонунии дорои хусусияти коррупсиониро содир намудаанд ё ба содир кардани ҷиноятҳои коррупсионӣ моил мебошанд ё бо дигар асосҳои қонунӣ наметавонанд мансаби давлатӣ дошта бошанд;

– муқаррар намудани доираи ваколатҳо барои хизматчиёни давлатӣ тавассути омӯзиши мушаххаси хизмати давлатӣ, танзими муфассали аз ҷиҳати илмӣ асосноки механизми татбиқи онҳо.

9. Барои пешгирӣ намудани ҷиноятҳои коррупсионӣ андешидани чораҳои зерини махсуси молиявӣ зарур шуморида мешавад:

– чораҳо оид ба маҳдудсозии муомилоти пули нақди хизмачиёни давлатӣ, имконияти бастанӣ аҳдҳои бартерӣ ва анҷом додани интиқоли тамоми пардохтҳои калон тавассути бонкҳо. Дар сатҳи қонунгузорӣ ўҳдадор намудани субъектоне фаъолияти молиявӣ барои ба таври хуччатӣ қайд кардани ҳар як амалиёти бо маблағи калон анҷомшаванда (дар доираи ҳудудҳои дақиқ муқарраршуда);

– татбиқи чораҳои муттасили назоратӣ аз болои даромадҳо ва хароҷотҳои шахсони мансабдор тавассути такмил додани мазмуни эълomiaкунони ҳатмии манбаҳои бадастоварии молу мулкҳои хусусӣ, пурзӯр кардани ҷавобгарӣ барои пешниҳод накардани эълomia оид ба молу мулк;

– таъмин намудани дастрасии васеъ ва беамонияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба иттилооте, ки сирри тижоратӣ ва бонкиро ташкил медиҳад, инчунин ба иттилоот дар бораи иштирокчиёни бозори қоғазҳои қиматнок;

– муқаррар кардани ҳадду ҳудудҳои бозътимод ба суиистифодакунӣ, ки бо хариду фурӯш, гарав, қарздиҳӣ, сохтмон ва баистифодадиҳии манзилҳои, ки барои табақҳои камбизоати аҳолии пешбинӣ гардидаанд;

– чораҳо, ки танзими давлатии фаъолияти иқтисоди хориҷии давлатро пурзӯр менамоянд, либерализатсияи аз ҳад зиёди онро баргараф мекунад, барои мубориза бо ғайриқонунӣ аз мамлакат ба хориҷа баровардани металлҳои ранга, сангҳои қимматбаҳо, дигар металлҳо ва ашёи хоми аҳамияти стратегӣ дошта шароити мусоид фароҳам меоранд;

– чораҳо доир ба ҳимояи бозори истеъмолӣ аз воридшавии молҳои қалбақӣ ва пастсифат, оид ба амалиномаҳои монополияи давлатӣ ба истеҳсоли маҳсулоти спиртӣ.

Асосҳои назариявии таҳқиқот. Асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертациониро корҳои илмӣ–назариявии олимони ватанию хориҷӣ оид ба роҳҳои гуногуни пешгирии коррупсия ва татбиқи чораҳои муқозотӣ барои кирдорҳои коррупсионӣ ташкил медиҳанд. Ҳамчунин, дар рафти таҳқиқоти диссертационӣ асарҳои ҳуқуқшиносону муаррихони Шӯравӣ ва пасошӯравӣ, дар соҳаҳои фалсафа, психология, назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи граждани, инчунин захираҳои глобалии маъхазҳои иттилоотии интернет ва тафсириҳои васоити ахбори омма мавриди истифода қарор дода шудаанд.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот бо он муайян карда мешавад, ки натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертационӣ, аз ҷумла ҳулосаҳои назариявӣ, таклифу пешниҳодҳо ва нуқтаҳои илмие, ки ба ҳимояи пешниҳод карда мешаванд, метавонанд дар ҷодаи рушду тақмили қонунгузори ҷиноятӣ оид ба ғоратгарӣ: масоили танзими ҳуқуқи-ҷиноятӣ ва муқовимат бо он, инчунин амалияи ҳуқуқтатбиқкунӣ саҳми назаррас дошта бошанд.

Дар маҷлиси Шурои диссертационӣ аз 4 март соли 2023 қарор қабул карда шуд, ки ба Шарифзода Шарифбек Мурод дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ аз 15 нафар аъзои Шурои диссертационӣ, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07 январи соли 2022, таҳти №15/шд тасдиқ гардидааст 12 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафарашон докторони илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 12 нафар аъзои Шурои диссертационии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдории додани дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ 12 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор – нест.

**Раиси Шурои диссертационӣ, доктори
илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор**

Шарипов Т.Ш.

**Котиби илмии Шурои диссертационӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ**

Гадоев Б.С.

04-уми март соли 2023